

Lovforslaget sættes til forhandling.

Bomholt: Der sker en voldsom ekspansion på videnskabelige områder i disse år. Medens adskillige kulturelle områder, f. eks. litteraturen, er ret stillestående, mærket af tidens angst, for en dels vedkommende af problemløs foreløbighed, så går videnskaben frem med hurtige skridt. Mellemkrigsperioden var en af de store perioder i videnskabens historie, og ekspansionen fortsættes. USA ofrer enorme midler på videnskaberens udvikling. Selve forskningsområdet er udvidet med nye og atter nye fag. Tidligere fag er opdelt i selvstændige discipliner. For øjeblikket er det samfundsvidenskaberne, der efter alt at skønne står foran en blomstring. Aarhus har et professorat i sociologi. Københavns universitet har fornylig fået en udlænding, en nordmand, til at forelæse i sociologi. Men i USA er dette forskningsfelt allerede af stor bredde, omfattende mange specialiteter, og det er givet, at der i den kommende tid vil stilles øgede krav også til os.

Fra den danske arbejderbevægelses side og fra socialdemokratiets side har vi altid betragtet det som en selvfølgelig forpligtelse at støtte den videnskabelige forskning, begrebet taget i videste forstand. Vi er interesseret i at fremme ikke blot de anvendte videnskaber, der peger i retning af en større beherskelse af naturen og derigennem mod bedre kår, men ethvert studium, der udvider vort verdensbillede, vor forståelse af fortid og nutid, bringende større sammenhæng og klarhed. Demokratiet og den frie forskning hører inderligt sammen. Det ligger i demokratiets væsen, at det ikke ønsker at dirigere forskningen, men at støtte den, at støtte den både ved at give den ubetinget frihed og ved at stille midler til rådighed. Det er jo i mange tilfælde umuligt at vide, om en forskningsbestræbelse fører til resultat eller ej. Det, der betyder noget, er ofte ikke resultatets større eller mindre omfang, men den alvor, hvormed der arbejdes. Det er demokratiets ære og et af de bedste argumenter for dets eksistens, at der er mennesker, der har dette ene formål for deres arbejde: at søge sandheden. Måske viser det sig, at en række eksperimenter ender blindt, men at der under arbejdet er fundet et frugtbart udgangspunkt for helt nye bestræbelser.

Vi betragter altså ikke vore universiteter som en byrde for nationen, vi betragter dem som vidnesbyrd om nationens indre kraft og evne til fremdrift. Det er den videnskabelige elite, der angiver højden i vor kultur, og vi ønsker fri bane for en sådan elite.

Vi ønsker desuden, at der skabes den bedst mulige frie vekselvirkning mellem elite og folk.

Der er imidlertid en side af problemet, som vi her i rigsdagen må have klart for øje, og det er, at det foreslåede beløb på 2 mill. kr. til særlige opgaver indenfor forskningen i lykkeligste fald kun fører udviklingen à jour; det angiver situationen dags dato. I løbet af det kommende tiår vil vi blive stillet overfor yderligere udvidelser og differentieringer af forskningsområdet, og så melder sig uvægerligt det spørgsmål: Kan et lille 4 millioners folk som vort holde trit med et 40 millioners eller et 80 millioners folk på alle videnskabelige områder? Skal vi på alle områder have forskere, laboratorier og apparaturer svarende til de store lande? Jeg havde i USA for et par år siden lejlighed til at se et stort universitet. Det var omgivet af laboratorier, der nærmest minder om små fabrikker og for en dels vedkommende indeholdende apparaturer til svimlende beløb.

Jeg kan ikke se rettere, end at det er tvingende nødvendigt for os at tilstræbe en rationalisering og en deling af opgaverne vore universiteter imellem. Det må nøje overvejes, hvorledes opgavefordelingen skal være mellem Københavns og Aarhus universiteter, men derudover må vi i første linie tilstræbe et nordisk samarbejde. Såvidt jeg ved, er et samarbejde i gang. Adskillige opgaveområder er allerede fordelt mellem landene, og for tiden er et udvalg samlet her i København optaget af videregående arbejde med problemet.

Jeg ønsker for mit vedkommende i det udvalg, som jeg ønsker nedsat, at få en nøje redegørelse for dette arbejde. Jeg tror, at tiden er inde til, at ikke blot videnskabsmænd, men også parlamentarikere må beskæftige sig med opgavernes konkrete løsning. De nordiske undervisningsministre med en kreds af embedsmænd mødes til forhandlinger ret hyppigt, men det er jo ikke altid, at forhandlingsresultaterne videreføres i konkret arbejde. Jeg ville tro, at der her er et område for vore nordisk arbejdende politikere.

Der må selvsagt gives studerende, der søger de andre landes universiteter, støtte, men denne støtte er jo beskeden i forhold til de summer, det ellers ville dreje sig om. Også indenfor et større område kan der tilstræbes gennemførelse af en arbejdsdeling, hvor hele Vesteuropa kommer i betragtning; det gælder f. eks. på atomforskningens område. UNESCO har beskæftiget sig meget med problemet, hvad omfattende tryksager